

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. II. Sententia Cajetani refellitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

Dei fruitione; & prout est malum quodammodo A
 oppositum Deo, idque dupliciter. Primò, ut con-
 trarium bono divino, quia per peccatum mortale,
 de quo præcipue loquimur, homo constituitur su-
 um ultimum finem in creatura, ut in Tractatu de
 peccatis ostendimus, fit inde, ut quodlibet pecca-
 tum mortale quodammodo sit contra bonum di-
 vinum, quod solus est verus ultimus finis, & vera
 beatitudo hominis, quâ ratione omne peccatum
 contrariatur charitati, cuius proprium munus est
 inclinare voluntatem in Deum, tanquam in sum-
 mum bonum & ultimum finem. Secundò potest
 considerari peccatum, ut opponitur divino juri &
 dominio proprietatis quod habet Deus in homi-
 nes, eorumque actiones; & sub hac ratione est
 offensa & injuria, & respicitur à virtute poeniten-
 tiæ, quæ per satisfactionem, talem injuriam repa-
 rare conatur. Licet ergo charitas & poenitentia
 adversentur peccato, illudque destruere inten-
 dant, diversimodè tamen; nam Charitas illud res-
 picit, ut contrarium bono divino; poenitentia
 verò, ut juri divino oppositum.

Objicies: Virtus poenitentiae non distinguitur
 à charitate, si actus proprius poenitentiae, qui est
 contritio elicitur à charitate: Atqui contritio à
 charitate elicitur: Ergo virtus poenitentiae non di-
 stinguitur à charitate. Major patet, Minor proba-
 tur primò. Dolor de peccatis propter Deum sum-
 mè dilectum, est actus contritionis: Sed talis dolor
 elicitur à charitate cum ejusdem virtutis sit gau-
 dere de bonis amici, & de malis ejus dolere & tri-
 stari: Ergo contritio à charitate elicitur. Secun-
 dò probatur eadem Minor. Actus contritionis
 dicitur ille per quem deletur peccatum: Sed posito
 quod quis diligit Deum super omnia, impossi-
 bile est quod remaneat peccatum: Ergo &c.

Respondeo, concessa Majori, negando Minore-
 rem, & ad primam illius probationem dico quod
 quamvis dolere de peccato per simplicem displicentiam
 peccati, pertineat ad charitatem, dolere
 tamen de illo cum intentione illud destruendi, &
 satisfaciendi Deo offenso, non pertinet ad chari-
 tatem, sed ad aliam virtutem. Solutio est D. Tho-
 mae hic art. 2. ad 1. ubi sic ait: Si in actu poenitentiae
 consideretur sola displicentia peccati praeiudicis, hoc im-
 mediata ad charitatem pertinet, sicut & gaudere de
 bonis praeiudicis: sed intentio operandi ad deletionem
 peccati praeiudicis, requirit specialem virtutem sub Cha-
 ritate.

Instabis: Habitus qui intendit aliquid bonum,
 consequenter etiam operatur ad destructionem
 mali oppositi: Sed charitas intendit Deum ut sum-
 mum bonum, cui peccatum opponitur: Ergo do-
 lere de peccato, etiam cum intentione illud des-
 truendi, pertinet ad charitatem.

Respondeo distinguendo Majorem: Operatur
 ad destructionem mali oppositi, sub illa ratione
 sub qua opponitur à tali habitu intento, concedo.
 Sub alia, nego. Unde fatemur charitatem dolere
 de peccato cum intentione illud destruendi sub
 ea ratione, sub qua opponitur bono divino, quod
 respicitur à charitate: dolere autem de peccato
 cum intentione illud destruendi, sub ratione of-
 fensae, & quatenus opponitur juri divino, non est
 charitatis, sed poenitentiae, ut in secunda proba-
 tione conclusionis declaravimus.

Ad secundam verò probationem Minoris prin-
 cipalis dico, quod licet prorumpens in actum di-
 lectionis Dei, o ipso non habeat amplius pecca-
 tum, ideo tamen res ita se habet, aut quia simul

elicitur mediante habitu poenitentiae actum contri-
 tionis distinctum ab actu charitatis, si tunc instet
 obligatio ad eum, & peccatum memoriae occur-
 rat: aut quia licet nullus alius actus præter dile-
 ctionem habeatur, eo quod nimirum vel nullius
 peccati recorderetur; vel si recorderetur, tempus ta-
 men adimplendi præceptum de contritione for-
 mali adhuc non urgeat; nihilominus dilectio per-
 fecta quæ tunc habetur, includit saltem implicite
 votum eliciendi actum contritionis formalis,
 quando postea recordabitur alicujus peccati, &
 tempus de eo dolendi instabit.

§. II.

Sententia Cajetani resellitur.

Dico secundò, poenitentiam esse virtutem di-
 stinctam à religione.

Probatur primò ex D. Thoma in 4. dist. 14. quæ-
 stiunc. 1. art. 1. quæstiunc. 5. ubi sic ait: Aliquis efficitur
 Deo debitor, per hoc quod ab eo aliquid recipit; & hac
 ratione Deo reddere debet honorem la-
 triæ sive religio. Alio modo ex hoc quod contra Deum
 peccavit; & sic reddit Deo debitum poenitentiae.
 Quibus verbis manifestè distinguit religionem &
 ejus debitum, à poenitentia & illius debito. Et dist.
 15. quæst. 4. art. 7. quæstiunc. 1. ad 2. dicit non esse
 inconveniens actum unius virtutis imperari ab alia,
 sicut actus latræ seu religionis imperatur à poenitentia.

Probatur secundò ratione: Virtus cuius actus
 supponit necessariò offensam, distinguitur ab ea
 cuius actus non supponit, necessariò saltem, of-
 fensam: Atqui poenitentia est virtus cuius actus
 necessariò supponit offensam, ut constat, non ve-
 rò religio; potest enim & debet ejus actus exerce-
 ri etiam ab innocente: Ergo poenitentia à reli-
 gione distinguitur.

Probatur tertio: Tunc una virtus realiter di-
 stinguitur ab alia, quando in actu illius est major
 difficultas, quàm in actu alterius: Sed in actu
 poenitentiae major est difficultas, quàm in actu
 religionis: Ergo poenitentia à religione distin-
 guitur. Major patet, virtus enim requiritur ad vin-
 cendam difficultatem quæ in actu ejus reperitur,
 Minor verò sic ostenditur. Proprius actus reli-
 gionis est exhibere debitum cultum Deo, proprius
 autem actus poenitentiae est operari ad destru-
 ctionem offensae contra Deum commissæ: punien-
 do illam in seipso: Sed major est difficultas in hoc
 secundo actu, quàm in primo, quia cum homo
 maxime diligat propriam excellentiam, cum ma-
 gna difficultate considerat suos defectus, ad illos
 puniendos per satisfactionem; cum tamen valde
 suave sit exhibere Deo reverentiam, ad ejus ex-
 cellentiam significandam: Ergo major reperitur
 difficultas in actu poenitentiae, quàm in actu reli-
 gionis.

Demum suaderi potest conclusio ratione fun-
 damentali. Illæ virtutes distinguuntur realiter, quæ
 respiciunt diversa objecta formalia: Sed poeni-
 tentia & religio diversa objecta formalia respi-
 ciunt: Ergo distinguuntur realiter. Major patet,
 Minor probatur. Objectum formale religionis
 est specialis illa honestas quæ reperitur in eo
 quod supremæ Dei excellentiæ reddatur honor
 & cultus illi conveniens, ut in Tractatu de qua-
 tuor virtutibus Cardinalibus declaravimus: ob-
 jectum verò formale poenitentiae est jus divinum

lulum per offensam & reparabile per satisfactionem, ut constat ex dictis articulo præcedenti: Sed hæc realiter inter se differunt: Ergo poenitentia & religio diversa objecta formalia respiciunt.

49. Dices cum Cajetano, objectum formale poenitentiae non esse jus divinum lulum per offensam, sed jus divinum in tota sua latitudine, quod etiam respicitur à religione, ad quam subinde pertinet reparare jus divinum lulum, & satisfacere pro peccato per contritionem.

Sed contra: Objectum formale alicujus virtutis, nequit latius patere quam objectum materiale, alias reperiretur objectum formale sine materiali, quod implicat: At si jus divinum in tota sua latitudine esset objectum formale poenitentiae, latius pateret quam objectum ejus materiale. Ergo &c. Major constat, Minor probatur. Objectum materiale poenitentiae (ut articulo præcedenti ostendimus) sunt peccata, ut offensæ DEI, reparabiles per satisfactionem: Sed jus divinum in tota sua latitudine latius patet quam peccata &c. nam etiam reperitur in cultu debito Deo tanquam supremo domino & benefactori nostro: Ergo si jus divinum in tota sua latitudine esset objectum formale poenitentiae, latius pateret quam objectum materiale illius.

§. III.

Solvuntur objectiones.

50. **O**bjicies primò: In humanis eadem virtus justitiæ commutativæ quæ respicit jus proximi in voluntariis commutationibus, puta emptione & venditione, respicit etiam jus lulum per offensam, satisfaciendo injuriæ alteri illata. Item eadem virtus pietatis nedum satisfacit Patri pro beneficiis acceptis, sed etiam pro injuriis in ipsum commissis: Ergo similiter eadem virtus religionis poterit pro beneficiis acceptis, Deo cultum debitum exhibere, & pro injuriis illatis ei satisfacere.

51. Respondeo dato Antecedente, quod negant Soto & Valentia existimant enim etiam inter homines requiri specialem virtutem ad satisfaciendum pro injuriis illatis, diversam ab ea quæ in voluntariis commutationibus satisfaciunt pro rebus acceptis, vel quæ restituunt ablata, & debita reddunt negando consequentiam & paritatem. Ratio verò disparitatis, quantum ad primum est, quia hominis ad hominem potest esse perfecta æqualitas, sub qua tanquam sub eadem ratione formali indivisibili, potest eadem virtus respicere & rem debitam: ut restituendam, & injuriam illatam ut compensandam. At verò Deo nequit homo reddere æquale, sive pro beneficiis acceptis, sive pro injuriis illatis, atque adeò non potest unica virtus respicere sub ratione perfectæ æqualitatis; nec etiam sub ratione inæqualitatis, quia inæqualitas, cum multis modis contingat, per excessum scilicet & per defectum, non est una ratio omnino indivisibilis, quæ possit unam specificare virtutem; unde aliunde petenda est ejus specificatio, ita ut diversæ inæqualitates, juxta diversas earum causas, distinguantur. Unde inæqualitas proveniens ex beneficiis acceptis, specificabit unam virtutem, & inæqualitas ex injuriis illatis aliam.

52. Quantum verò ad secundum duplex assignari

A potest ratio discriminis. Prima est, quia unus reddens cultum patri, & compensans injuriam ipsi illatam, respicit semper idem jus & debum, scilicet jus paternum, in quo diversæ actiones adunatæ, possunt unam specificare virtutem. Virtus autem reddens cultum debitum Deo pro beneficiis, & virtus satisfaciens pro injuriis, respiciunt diversum debitum; nam prior respicit jus domini, posterior verò jus proprium; eo enim quod Deus est primum omnium principium, habet jus domini in omnes creaturas & earum actiones: ex eo verò quod est ultimus finis creaturæ rationalis, habet jus in ipsum tanquam ultimum finem creaturæ rationis, & net omnes suas actiones; quod jus appellatur proprietatis, ipsique opponitur peccatum in ratione offensæ.

B Secunda ratio discriminis est, quia offensæ filiorum in parentes, non est alia, quam impletis, ut ingratitudinis, quam proinde opposita virtus pietatis aut gratitudinis sufficienter potest reparare. At verò offensæ gravis in Deum, habet speciem rationis in justitiâ, distinctam ab ea quæ committitur in justitiâ, & ei superadditam prout deque reparandam virtute distincta à religione & à qualibet alia.

C Objicies secundò: Actus proprius virtutis poenitentiae, est etiam proprius virtutis religionis. Ergo poenitentia non distinguitur à religione. Consequentia patet, Antecedens probatur primò. Actus principalis poenitentiae est submissio hominis ad Deum: Sed per religionem homo subicitur Deo: Ergo actus proprius virtutis poenitentiae, est etiam proprius virtutis religionis. Secundo, Satisfacere Deo pro injuria, quæ est actus proprius virtutis poenitentiae, est exhibere cultum & reverentiam Deo, cum talis satisfactio nemine cedat in ejus honorem, eoque peractum restituat honorem per peccatum ablatum: Ad exhibere cultum & reverentiam Deo, ad religionem spectat, & est proprius actus illius: Ergo actus proprius virtutis poenitentiae, est etiam proprius virtutis religionis. Tertiò, Actus proprius poenitentiae est ille per quem expiatur peccatum: Sed per actum religionis expiatur peccatum; quandoquidem in lege veteri peccata expiabantur sacrificiis, & modo in lege nova expiantur sacramentis: sacramenta autem & sacrificia sunt actus religionis, imò Pál. 50. actus contritionis appellatur sacrificium, dicitur enim: *Sacrificium Deo spiritus contribulatum.* Denotum, sicut pro beneficiis acceptis debetur Deo gratiarum actio, ita & pro offensis recompenso: Sed gratiarum actio pro beneficiis à Deo acceptis, est actus religionis: Ergo & recompenso pro offensis, quæ est actus proprius poenitentiae.

E Respondeo negando Antecedens, & ad primum illius probationem, distinguo Majorem. Actus principalis poenitentiae est submissio hominis ad Deum, ut offensum, & ex motivo compensandi injuriam ei illatam, concedo Majorem. Ad Deum, ut supremum rerum omnium dominum, & ex motivo reverendi & profitendi supremam ejus excellentiam, nego. Similiter distinguo Minorem. Per religionem homo subicitur Deo, ut rerum omnium domino, & ob supernam ejus excellentiam & majestatem, concedo Minorem. Ut oblatum, & ex motivo compensandi injuriam ei illatam, nego Minorem, & Consequentiam. Diver-